

زمینه‌سازی برای پیشرفت علم و فناوری و آثار آن در توسعه اجتماعی - اقتصادی کشور

مهدی بهادری نژاد

فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

سهم ایران در پیشبرد مرزهای دانش و استفاده از علوم و فنون تولید شده در جهان در مقایسه با کشورهای صنعتی بسیار ناچیز است. برای یافتن علل عقب‌ماندگی علمی و در نتیجه، کندی توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور یک طرح پژوهشی در فرهنگستان علوم تعریف و از آبان‌ماه ۱۳۷۸ تحقیقات لازم آغاز شد. نتیجه این مطالعات ارائه ۲۱ مقاله تحقیقاتی بود که در چند جلسه و میزگرد اعضای فرهنگستان و سایر علاقه‌مندان مورد بحث قرار گرفت.

عقب‌ماندگی کشورها علل و علایمی دارد و شایسته است که به‌جای رفع علایم عقب‌ماندگی و سعی در حذف آنها به یافتن علت‌های این امر پرداخته و به رفع آنها مبادرت شود.

علت اساسی عقب‌ماندگی کشور در علم و فناوری و توسعه اجتماعی و اقتصادی، برخوردار نبودن جامعه از ارزش‌های والای انسانی است. برای دفع این آفت و رفع موانع پیشرفت جامعه و نیز شکوفا شدن استعدادهای جوانان کشور در علم و فناوری و جلوگیری از فرار مغزها لازم است ارزش‌های انسانی در مردم پرورش یابد و تقویت گردد.

برای پیشرفت علم و فناوری و در نتیجه، توسعه سریع‌تر اقتصادی - اجتماعی کشور لازم

است:

الف) نظام حکومتی منتهای سعی و کوشش و اهتمام خود را در برقراری موارد زیر می‌بذول دارد:

۱. آزادی
۲. امنیت
۳. ثبات
۴. عدالت
۵. نظم

ب) تمهیداتی اتخاذ شود تا:

۱. در جامعه انگیزه و علاقه و خواست واقعی برای پیشرفت علمی و توسعه اقتصادی - اجتماعی ایجاد شود.
۲. جامعه به این باور برسد که می‌تواند با توکل به خداوند، اعتماد به نفس، تکیه بر خود و استفاده از علم و دانش به خواست‌های واقعی خویش برسد.
۳. جامعه به این باور برسد که می‌تواند با پشتکار و با:
 - صداقت در کار و رفتار و گفتار
 - دقت در کار
 - قانونگرایی و مراعات حقوق دیگران
 - برخورد علمی با مسائل و گرامی داشتن مقام علم و عالم
 - رعایت نظم، حفاظت از محیط زیست و صرفه‌جویی در منابع طبیعیبه اهداف خویش برسد.

پیشنهاد می‌شود مرکز یا پژوهشگاهی به نام پژوهشگاه پرورش ارزش‌های انسانی یا مرکز تحقیقات مهندسی اخلاق تأسیس گردد و تحقیق در نحوه پیاده کردن و دستیابی به نکات مذکور در بندهای «الف» و «ب» به این پژوهشگاه یا مرکز محول شود.

علاوه بر لزوم برقراری نکات اساسی یادشده، لازم است موارد زیر نیز برای پیشرفت علمی و فناوری و در نهایت، توسعه اجتماعی - اقتصادی کشور مورد توجه قرار گیرد و اجرا شود:

۱. تغییر در شیوه آموزش در مقاطع مختلف به نحوی که دانش آموزان از سنین کودکی به تفکر علمی و تحقیق وادار شوند و روحیه کنجکاوی و قدرت ابتکار و خلاقیت در آنان پرورش یابد؛
۲. تربیت نیروی انسانی کارآمد در سطوح عالی؛
۳. ترویج و توسعه صنعت و کشاورزی مبتنی بر تحقیق؛
۴. استفاده از دانشمندان به عنوان مشاور در سطوح عالی تصمیم سازی؛
۵. اعتماد به محققان برگزیده و حذف مقررات دست و پاگیر برای تحقیقات.